

**ПРОФЕСОР
КОВАЛЬСЬКИЙ МИХАЙЛО ПАВЛОВИЧ
(до 60-річчя від дня народження)**

Ковальський Михайло Павлович народився 18 червня 1947 року в м. Біла Церква Київської області – стародавньому місті з багатомістовою (понад 1100 років) історією. Колись це була фортеця під назвою Юр'їв, яка захищала Київську Русь від набігів кочових племен з південного степу. Далі Біла Церква була козацьким містом, однією з резиденцій гетьманів, зокрема, Івана Мазепи. Мальовниче місто над Росією з чудовим дендропарком "Олександрія" було резиденцією графів Браницьких. У їхньому маєтку часто збиралися декабристи, гостював О.С.Пушкін, який був закоханий в Єлизавету Ксаверівну Браницьку. В роки першої і другої світових воєн Біла Церква виконувала свою стародавню роль фортеці, де відбувалися масштабні на підступах до Києва бої.

Батько ювіляра Павло Олексійович Ковальський – відомий вчений, заслужений діяч науки України, доктор біологічних наук, професор, очолював кафедру анатомії, гістології і ембріології Білоцерківського сільськогосподарського інституту (нині Білоцерківська аграрна академія ім. П.Л.Погребняка). Іменем батька вшановано кафедру, яку він очолював понад 40 років. Батько походив із старовинної родини української шляхти, в якій були священники, правознавці, лікарі. Мати – Галина Герардівна Коваль-

ська походила з великої родини Салган, які з давніх часів жили в Білій Церкві. Працювала також у сільгоспінституті, кандидат біологічних наук, доцент. Старший брат Михайла Павловича – Олександр Павлович Ковальський – член-коресподент Академії архітектури України, професор, працював у Київському художньому інституті. У сім'ї Ковальських панувала обстановка великої пошани до літератури, класичної музики, особливо опери. Батько був особисто знайомий зі славетним співаком, земляком, народним артистом І.С.Козловським, який не раз бував у них вдома.

У середній школі Михайло Ковальський навчався здебільшого на відмінно, але круглим відмінником не був. Багато часу приділяв спортивній підготовці (футбол, хокей, фехтування). Пізніше став кандидатом у майстри спорту з шабельного бою. Навчався в літературній студії, захоплювався туризмом. Батьки, біологи за фахом, схилили сина до медицини і 1966 року М.П.Ковальський, склавши на "відмінно" всі вступні іспити, був зарахований на перший курс Київського медичного інституту ім. О.О.Богомольця. Волею долі він опинився в 16-й групі лікувального факультету, яку й нині згадують викладачі – ветерани університету. Весь час навчан-

ня в інституті група була найкращою, 9 студентів цієї групи закінчили інститут з відзнакою. Відмінне навчання одногрупників було нормою поведінки. Вчилися сумлінно, але встигали користуватися всіма перевагами студентського життя – театри, спорт, художня самодіяльність, товариське спілкування. Ці люди і нині становлять найближче коло друзів М.П.Ковальського. З молодших курсів М.П.Ковальський обирає хірургію. Він працює в науковому студентському гуртку кафедри факультетської хірургії під керівництвом асистента (згодом професора) Ю.В.Балтайтіса. Цей же шлях приводить його на кафедру оперативної хірургії і топографічної анатомії, керівником його був доцент (нині член-кореспондент АПН України) І.І.Бобрик. Спочатку, як більшість студентів, роботу в гуртку М.П.Ковальський розглядає як удосконалення хірургічної техніки, поглиблення знань з хірургічних дисциплін. Але поступово його приваблюють науковий пошук, експеримент, нові методи операцій. Значний вплив у цьому напрямку на студента виявили (крім згаданих керівників) завідувач кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії член-кореспондент АПН України К.І.Кульчицький, викладач групи кандидат медичних наук, згодом головний хірург Києва Ю.Ф.Маліновський. В той же час з метою кращого розуміння практичної медицини М.П.Ковальський влаштовується на роботу на станцію швидкої медичної допомоги м. Київ, де працює спочатку фельдшером, а згодом на посаді лікаря. Закінчивши з відзнакою Київський медичний інститут (1972), М.П.Ковальський працює хірургом Білоцерківської міської лікарні під керівництвом знаного і досвідченого хірурга Г.Д.Ковбасюка. Але потяг до наукового пошуку бере своє і молодий лікар вступає до аспірантури при кафедрі оперативної хірургії і топографічної анатомії Київського медичного інституту, якій присвятив своє життя.

Наукова школа академіка К.І.Кульчицького сповідувала експериментальне моделювання патологічних станів з наступною їх хірургічною корекцією та аналізом результатів за допомогою морфологічних методів дослідження. Двоетапне експериментальне моделювання патологічних станів та оперативних втручань і є своєрідним "ноу-хау" цієї школи. М.П.Ковальський захищає кандидатську дисертацію "Морфофункційні зміни підшлункової залози в умовах експериментального панкреатиту і його хірургічної корекції" (1977). У науковому рості пройшов звичайний шлях. Ще будучи асистентом кафедри, максимально поглиблював науково-експериментальні дослідження. Крім традиційних зв'язків з кафедрами хірургічного профілю, ним започаткована співпраця з Інститутом матеріалознавства АН України з розробки і вдосконалення шовних матеріалів, з Інститутом кібернетики АН України – з експериментальної

розробки параметрів кровообігу в нормі і при патології для їх подальшого комп'ютерного моделювання. Згодом, вже на посаді доцента (1987), відповідальний за наукову роботу М.П.Ковальський розширює наукові зв'язки кафедри. Розпочата плідна співпраця з Інститутом серцево-судинної хірургії, Інститутом кардіології, Інститутом електрозварювання. Всі спільні наукові теми мають надсучасний і світовий рівень новизни. Отримані нові дані про можливість створення штучного шлуночка серця з власних тканин, профілактику рестенозів при ендокоронарних втручаннях, вплив навколоплазмового поля на загоєння ран. Оскільки кадрові можливості кафедри обмежені, для виконання наукових досліджень М.П.Ковальський широко залучає студентську молодь. Вперше на теренах СРСР створюється студентський науково-дослідний інститут серцево-судинної хірургії під його науковим керівництвом. Одночасно М.П.Ковальський опановує новий рівень навчальної і навчально-методичної роботи. Він стає одним з кращих лекторів на кафедрі, співавтором та співредактором (разом з академіком К.І.Кульчицьким і колективом кафедри) підручників і численних посібників. Згодом захищає докторську дисертацію "Морфофункціональні зміни печінки та підшлункової залози в умовах портальної гіпертензії і її хірургічної корекції" (1992). Ця робота відкрила новий науковий напрямок кафедри, в руслі якого захищено 11 кандидатських дисертацій. У 1994 році вченою радою Київського державного медичного університету М.П.Ковальський обраний завідувачем кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії. Йому присвоюють вчене звання професора (1995). Він призначається начальником навчально-методичного кабінету університету, бере активну участь в акредитації університету, відкритті нових факультетів (фармацевтичного, медико-психологічного), опановує навички організації маркетингу вищої медичної освіти (виставки, кліпи, сайти тощо). Серед його наукового доробку починають переважати роботи, присвячені методичним питанням медичної освіти.

1985 року М.П.Ковальського обрано членом Президії і Вченим секретарем Наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України. На цій громадській посаді він працював до 1998 року, коли його обрали віце-президентом товариства. Він зробив багато для розвитку наукового товариства, зареєстрував його як громадську організацію, активно брав участь в організації з'їздів і конференцій, заснував премію для молодих вчених-морфологів.

М.П.Ковальський член Вченої ради 1-го медичного факультету Національного медичного університету, Вченої медичної ради МОЗ України, спеціалізованої вченої ради. Його часто призначають опонентом на захистах дисертацій у Харкові, Львові,

Тернополі, Сімферополі, Вінниці.

Тридцять п'ять років працює М.П.Ковальський на кафедрі оперативної хірургії і топографічної анатомії. Весь час він пам'ятає своїх великих попередників, перш за все В.О.Караваєва, Ю.К.Шимановського, П.І.Морозова, К.І.Кульчицького. Тому всі його зусилля спрямовані на збереження і підвищення авторитету цієї унікальної дисципліни, створеної генієм Миколи Івановича Пирогова. Дуже багато сил і часу віддає боротьбі з незграбними намаганнями реформ вищої медичної освіти, які привносяться "зверху", здійснюються чиновниками і абсолютно є неприйнятними в більшості своїх рішень.

Співробітники кафедри, нинішні і бувші, які зараз працюють на багатьох кафедрах і установах Києва, відзначають м'який і толерантний стиль керівництва Михайла Павловича, його високу інтелегентність, стриманість, високу ерудицію. Завдяки цьому на кафедрі панує дружня затишна атмосфера.

З молодих до зрілих років Михайло Павлович оточений друзями. Більшість з них – це медики, друзі по роботі, по студентських роках. Але є серед них і представники технічних наук, митці. Професор М.П.Ковальський легко спілкується з молодими людьми і з людьми набагато старшими за нього. Він ніколи не приділяв особливої уваги кар'єрі, не намагався перескочити через щабель, комфортно відчував себе на будь-якій посаді, якщо вона йому подобалася. Ніколи не намагався випросити собі нагород чи звань, критично ставиться до регалій у своїх колег, оцінюючи їх людські та професійні якості.

М.П.Ковальський завше щасливий у родинному колі. Своєю радістю від звершених справ щиро ділиться з дружиною – Іриною Сергіївною, лікарем-анестезіологом і доньками – Поліною та Анастасією. А найщасливіший Михайло Павлович у колі своїх двох онучок.

З роси і води, Вам, Михайле Павловичу!

Ю.Т.Ахтемійчук, Г.Я.Костюк